

J. Offenbach «Estonias»

- 1910 «Kihlus laterna juures»
«Nõia viiul»
- 1911 «Ilus Helena»
- 1915 «Pericola»
- 1916 «Orpheus põrgus»
- 1920 «Orpheus põrgus»
- 1923 «Hoffmanni lood» (lavastaja — Hanno Kompus, muusikaline juht — Raimond Kull, kujundus — Hanno Kompus ja Albert Vahtramäe)
- 1927 «Ilus Helena»
- 1933 «Orpheus allilmas»
- 1934 «Hoffmanni lood» (lavastaja — Hanno Kompus, muusikaline juht — Raimond Kull, dekoratsioonid — Aleksander Taurand, kostüümid — Natalie Mei)
- 1949 «Tänavaulikud»
- 1957 «Hoffmanni lood» (lavastaja — Paul Mägi, dirigent — Priit Nigula, kunstnik — Eldor Renter)
Osalistena olid kaastegevad praeguse lavastuse osatäitjatest Urve Tauts (Antonia ema), Hendrik Krumm (Nathanael) ja Kalju Karask (nelikroll — Andreas/Cochennille/Pitichinaccio/Franz)
Urve Tautsile ja Hendrik Krummile olid need esimesteks rollideks teatris.
- 1972 «Rüütel Sinihabe»

MICHEL CARRÉ (1819—1872) — prantsuse kirjanik, libretist ja tõlkija. Tema libretistiks-saamisele pani aluse värssdraama «Lutheri noorus» («La Jeunesse de Luther»). Kokku on ta teinud tekstid umbes 25 lavateosele, nende hulgas (lisaks koos J. Barbier'ga kirjutatutele) Ch. Gounod' «Mireille» (1864), G. Bizet' «Pärlotsijad» (1863, koos E. Cormon'ga). Operetidest kirjutas ta veel A. Ch. Lecocq'i tarbeks, tõlkis ka prantsuse keelde Mozarti ooperite tekste. J. Offenbachi operetidest on M. Carré libretoga «Kihlus laterna all» (1857, koos L. Battu'ga) ja «Saint-Flour'i roos» (1856). Peale J. Barbier', L. Battu ja E. Cormon' tegid M. Carré veel koostööd P. Bilhaud', H. Lucas', de Leuveni ja J. Verne'iga.

Libreto autor JULES (Paul-Jules) BARBIER (1822—1901), prantsuse dramaturg ja libretist, debüteeris Comédie Française's näidendiga «Molière'i vari» («L'Ombre de Molière») 1847. aastal. Edu saavutas aga tegelikult siis, kui sidus end ooperiga (lisaks libretistitööle oli 1887. aastal mõned kuud isegi Opéra Comique direktor). J. Barbier kirjutas reeglina oma teosed kellegagi koos, enamasti Michel Carré'ga. Nende koostööst ooperilibretistidena on saanud tuntumateks tekstid Gh. Gounod' «Faustile» (1859) ja «Romeo ja Juliale» (1867), A. Thomas' «Hamletile» (1868) ja «Mignonile» (1866), G. Meyerbeeri «Dinorah'le» (1859).

1851. aastal lavastati teatris «Odeon» J. Barbier' ja M. Carré näidend «Hoffmanni lood» («Les Contes d'Hoffmann»), mille esietendusel viibis ka J. Offenbach. Sealtekkiski mõte romantilis-fantastilise ooperi loomiseks. J. Barbier kirjutas 1871. aastal selle — osaliselt proosas, osaliselt värssides — näidendi järgi efektse libreto. M. Carré oli selleks ajaks raskesti haigestunud, ega osalenud enam koostöös. Algselt oli libreto mõeldud Hector Salomoni jaoks. Offenbach võttis kümme aastat hiljem lihtsalt valmiskujul teksti.

ERNST THEODOR AMADEUS HOFFMANN* (vt. autoportree lk. 4) sündis 1776. aastal Preisimaal Königsbergis advokaadi pojana. Vanemate lahkumineku tõttu sattus ta 3-aastasena vanaema juurde, kus tädi ja onu mõjutasid tugevasti poisi edasist arengut — esimene tema fantaasiat, teine — oma kainuse ja pedantsusega tulevase kirjaniku iroonilist kalduvust. Onult sai ta ka oma esimesed muusikatunnid. Koolis ei paistnud Hoffmann silma, sest ta tegeles rohkem muusika ja maalimise, kui kooliülesannete lahendamisega. 11-aastasena tutvus ta kuulsa kirjaniku Theodor Gottlieb von Hippeli vennapojaga Theodor von Hippeliga. See sõprus kestis Hoffmanni surmani ja oli toeks mitmetel väga rasketel aegadel kirjaniku elus.

Pärast abituuriumi õppis Hoffmann kodulinna õigusteadust ja lõpetas 1798. aastal ülikooli väljapaistvate hinnetega. Viimastel õpinguaastatel armus ta kõrgemasse seltskonda kuuluvasse daami. See tunne oli algusest peale lootusetu ja selle nukker mälestus jättis jälje kogu tema elule. Et oma karjääri mitte ohtu seada, tuli tal Königsbergist lahkuda ja ta asus tööle oma onu juurde Glogau maavalitsuses. Sooritanud hiilgavalt kohtuametniku eksami, asus ta tööle Poseni maakohustusse. Siitpeale algas Hoffmanni elus sündmusterohke

* Tegelikult Ernst Theodor Wilhelm Hoffmann. Nime Wilhelm muutumine Amadeuseks tuli ühest kirjaveast, mida kirjanik hiljem ei parandanud.

aeg. Liikudes Poseni parimas seltskonnas, lasi ta end oma iroonilisel ja pilkehimulisel vaimulaadist ahvatleda mõtlematuteks tegudeks — ilmusid värvilised karikatuurid tuntud isikute kohta, mida tema sõbrad kõikjal levitasid. Kindral Jastrow kaebas Berliini ja tulemuseks oli, et Hoffmann saadeti Poola väikelinna Plozkisse nõuniku kohale. Hoffmann märkis hiljem kuratlikku osavust, millega teda peene kättemaksu tööriistaks tehti. On tõenäoline, et isik, kes teda kasutas, sai inspiratsiooniallikaks hilisemate deemonlike kujude loomisel (Coppélius, Mirakel, Dappertutto). Plozkis veedetud kaks aastat mõjusid rikastavalt — tal oli piisavalt aega tegelda muusika, maalikunsti ja kirjandusega. Ta kirjutas terve rea artikleid, maalis sõprade portreid, tegi vaenlastest karikatuure. 1803. aastal õnnestus tema sõbradel saavutada Hoffmanni nimetamine Varssavi ülemkohtu nõunikuks, kus ta oli 1806. aastani. Tema silmaringi avarumisest ja universaalsetest võimetest räägib näiteks fakt, et ta mahapõlenud Muusikaseltsi palee väljaehitamiseks koostas plaanid ja suurema osa maalidest ise ka taastas. Õnnelikud Varssavi-päevad lõpetas Napoleon I sissemarss ja Preisi valitsus asendati uuega. Hoffmann asus elama Berliini, ent siin ei õnnestunud tal, vaatamata oma paljudele talentidele, läbi lüüa. Mõni aeg elas ta suures puuduses, kuni 1808. aastal krahv Julius von Soden kutsus teda Bambergi teatrisse muusikadirektoriks. Teatritegevus oli selleks ajaks läinud võlausaldajate meelevalla alla, kelle kokkuhoidlikkus oli nii suur, et Hoffmann eelistas koduõpetajana leiba teenida. Sissetulek oli küll vilets, ent nüüd jäi aega kirjanduslikuks tegevuseks. Temast sai Leipzigi «Allgemeine musikalische Zeitung» kaastööline, kelle jaoks ta kirjutas oma «Fantaasiapalad». 1810. aastal kutsuti teda uuesti teatrisse tööle ja Hoffmanni mitmekülgne anne leidis eesmärgselt rakenduse — ta oli helilooja, dirigent, dekoratsioonikunstnik ja lavastaja, kirjastamisele võeti ka Hoffmanni esimesed suuremad teosed. Tulevik tundus olevat kindlustatud. Ometi sattus ta jälle raskustesse, kui ta 1812. aastal oli sunnitud teatrist lahkuma ja sõda temalt viimased õpilased võttis. Aasta hiljem olukord paranes, kui ta sai muusikadirektori koha Seconda-teatrisse, mis gastroleeris vaheldumisi Dresdenis ja Leipzigs. Leipzigs lõpetas ta oma ooperi «Undine» (de la Motte-Fouque libreto enda muinasjutu järgi). Ent taas jäi ta elatusvahenditeta, sest pärast konflikti teatriga tuli tal sealt lahkuda. Hoffmanni truu sõber Theodor von Hippel saavutas Hoffmanni ennistamise riigiteenistusse ja 1815. aastal sai temast Berliinis kohtunõunik. Seal tutvus ta tolle aja vaimse eliidiga (Fouqué, Chamisso, Contessa jt.). Seda rõõmsat sõprade ringi kutsuti «Serapionsbrüder» (Serapioni-vennad) ja just nende hulka kuuludes kirjutas Hoffmann oma parimad teosed. Berliinis hinnati teda ka kui suurepärase juristi, mida kinnitab tema nimetamine Ülemapellatsioonikohtu liikmeks 1821. aastal. Hoffmann ei saanud oma edutamist kuigi kaua nautida, sest ta haigestus raskelt. Halvatusele järgnes ravimatu selgroohaigus ja ta suri 1822. aastal.

Hoffmanni loomingust

Hoffmann oli kõigis oma teostes selge mõttelaadiga looja, kes uuris asju põhjani. Ta armastas teravat joont ja püüdes vormi täiusliku ilu poole. Aeg, mil õitses romantism, viljastas ka tema fantaasiat, kaotamata seejuures väljenduslikku selgust. Et tõmmatav joon kõverdus ja hõlmas karikatuuri — see oli tema talendi eripära. Üleolek argiasjadest ja -inimestest ahvatles teda satiirilisele pilale.

Hoffmanni peamised muusikateosed: Laulumängud «Maskid» ja «Lõbusad moosekandid», ooperid «Undine», «Armastus ja armukadedus» ja «Aurora», ballett «Arlekiin», sümfoonia, «Missa solistidele, koorile, orelile ja orkestrile», hulgaliselt vokaalmuusikat, kammer-teoseid.

Hoffmanni peamised kirjandusteosed: romaanid «Kuradi eliksiirid» ja «Isakass Murri eluvaated» (lõpetamata), kogumikud «Fantaasiapalad Callot' maneeris» (kuhu olid koondatud tema «Fantaasiapalad» «Allgemeine musikalische Zeitung'ist»); hulgaliselt muusikalaseid kirjutisi — Kreisleriaanad, Beethoveniaanad, novellid «Luuletaja ja komponist» ja «Automaat»; «Teatridirektori imelised kannatused», «Serapioni-vennad», muinasjutud «Kuldpott», «Väike Zaches, nimega Zinnober» jt.

Hoffmanni kunstiteostest on peamine osa portreid ja groteskseid joonistusi, aga ka illustratsioone oma kirjandusteostele ja dekoratsioonikavandeid.

Hoffmanni teostes avaldub peen muusikatunnetus, tema otsuste lõpetatus, tohutu eruditsioon ja võime aja ilminguid vaagida üldise kultuuriarengu taustal. Kirjanduslikus loomingus ühendab ta muinasjutu ja tegeliku elu ning näitab poetilise ja proosalise maailmavaate vastuolusid.

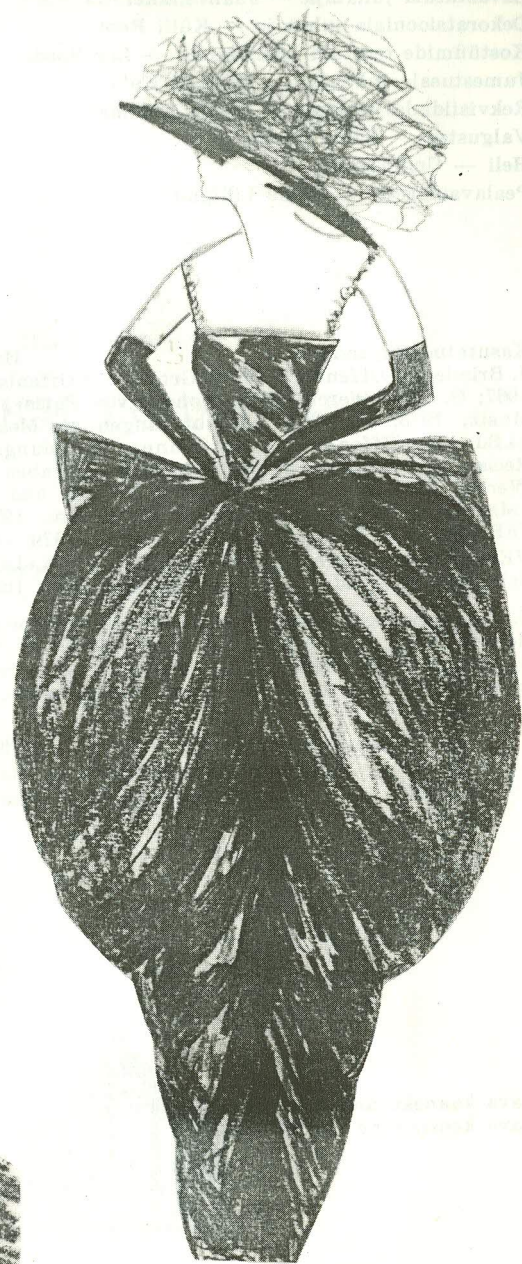
«Hoffmanni lugude» sündmustik seoses Hoffmanni elu ja teostega

Libreto autor on oma teksti aluseks võtnud kolm Hoffmanni teost: «Liivamees» — esimene jutustus «Oölugudest», mille tegelased Olympia, Spalanzani ja Coppélius esinevad ooperi I vaatuses. Ooperi II vaatuse aluseks on «Nõunik Crespel» «Serapioni-vennadest». Sama vaatuse doktor Mirakel ei tule ette aga üheski teoses. Kaotatud peegelpildi lugu «Usaastaöö seiklustest» Giulietta, Dappertutto ja Schlemihliga (III vaatus). Sama vaatuse teener Pitichinaccio on «Serapioni-vennadest».

Mitmel juhul ei vasta Barbier' tegelased Hoffmanni tegelaste olemusele, säilinud on vaid nimi.

Hoffmanni eluga on seotud vaid laul käabus Kleinsackist, kes Hoffmannile viirastus haigena fantastilistes unenägudes.

Hoffmanni Muusa/Niklaus võib olla võetud Hoffmanni sõbra von Hippeli järgi.

Tõnu Virve kostüümikavandid
Тыну Вирве — эскизы костюмов

Lavastusala juhataja — Jaan Mikkel
Dekoratsiooniala juhataja — Külli Root
Kostüümide teostust juhendanud — Liis Soode
Jumestusala juhataja — Illi-Ann Kale
Rekvisiidiala juhataja — Karin Lindmaa
Valgustus — Evald Radik
Heli — Uno Tormet
Pealavameister — Heino Lillipuu

Kasutatud kirjandus:

J. Brindejont-Offenbach «Mein Grossvater Offenbach», Henschelverlag Berlin, 1967; O. Schneiderei «Der Orpheus von Paris», VEB Deutscher Verlag für Musik, 1975; M. Chop «Erläuterungen zu Meisterwerken der Tonkunst», 14.Bd. «J. Offenbach. «Hoffmanns Erzählungen»», Verlag von Philipp Reclam jun. Leipzig; «Meyers Klassiker-Ausgaben in 15 Bänden», «Hoffmanns Werke» Bibliographisches Institut, Leipzig und Wien; E. T. A. Hoffmann «Märchen», Verlag Philipp Reclam jun. Leipzig; 1975; E. Krause «Oper A — Z», VEB Deutscher Verlag für Musik, Leipzig, 1979; «Lexikon der Weltliteratur», VEB Bibliographisches Institut, Leipzig, 1966; «Lexikon der deutschsprachiger Schriftsteller», Bd. 1, VEB Bibliographisches Institut, Leipzig, 1967;

И. Соллертинский «Оффенбах», Государственное музыкальное издательство, Москва, 1962; «Путеводитель по операм» т. 2, Издательство Корвина, Будапешт, 1967; «Театральная энциклопедия», тома 1—4, Государственное научное издательство «Советская энциклопедия», Москва, 1961—1965.

Kava kaanekujundus — Tõnu Virve
Kava koostamine — Pille Palm

ГАТ «Эстония»

Жак Оффенбах

СКАЗКИ ГОФМАНА

Фантастическая опера в 3-х
действиях с прологом и эпилогом

Либретто — Жюль Барбье (по одноименному
спектаклю Ж. Барбье и М. Карре)
Перевод — Неэме Кунингас

Музыкальный руководитель и дирижер —
ПАУЛЬ МЯГИ

Дирижер —
ЮРИ АЛЬПЕРТЕН

Постановщик —
НЕЭМЕ КУНИНГАС

Художник —
ТЫНУ ВИРВЕ
(«Таллинфильм»)

Хормейстеры —
ЮРИ РЕНТ
АНДРЕС ЯРВЕЛА

Концертмейстеры —
РИЙНА ПИКНИ
ИВО СИЛЛАМАА
ААРНЕ ТАЛЬВИК
ЯАНУС ЮУЛЬ

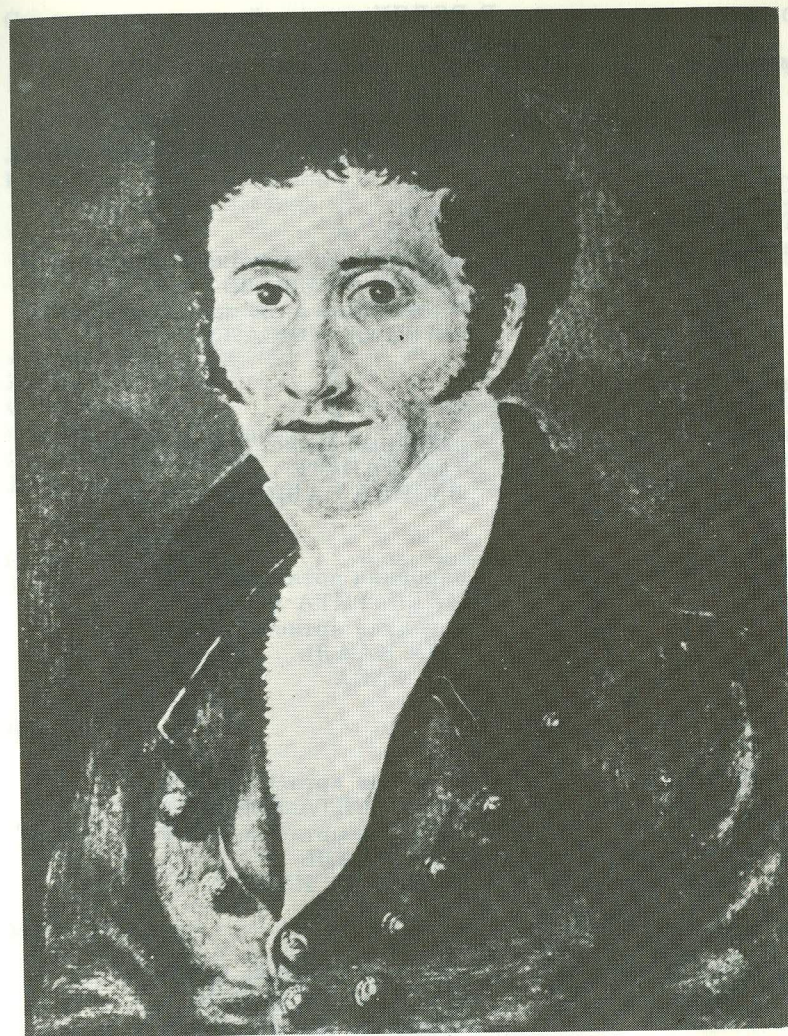
Ассистент постановщика —
заслуженный артист Эстонской ССР
ТИИТ ТРАЛЛА

Сценическое движение —
заслуженная артистка Эстонской ССР
ЮЛЛЕ УЛЛА

Выполнение декораций —
заслуженный деятель искусств Эстонской ССР
УНО КЯРВИС
КЮЛЛИ КЫИВ

Концертмейстер оркестра —
заслуженный артист Эстонской ССР
МАТИ УФФЕРТ

Ведет спектакль
ПЕЭТЕР КАРЕЛЛЬ

Е. Т. А. Hoffmann. Autoportree

Э. Т. А. Гофман. Автопортрет

В РОЛЯХ:

Гофман, поэт	— народный артист СССР ХЕНДРИК КРУММ народный артист Эстонской ССР ИВО КУУСК
Муза Гофмана Никлаус, друг Гофмана	— заслуженная артистка Эстонской ССР ЛЕЙЛИ ТАММЕЛЬ заслуженная артистка Эстонской ССР МАРИКА ЭНСАЛУ
Линдорф, городской советник Коппелиус, оптик Миракль, медик-гипнотизер Даппертутто, сановник	— народный артист Эстонской ССР ТЕО МАЙСТЕ ЛЕОНИД САВИЦКИЙ
Олимпия, кукла-автомат	— народная артистка СССР МАРГАРИТА ВОЙТЕС народная артистка СССР АНУ КААЛЬ ЭВЕ ТАСА
Антония, певица	— народная артистка СССР МАРГАРИТА ВОЙТЕС народная артистка СССР АНУ КААЛЬ НАДЕЖДА КУРЕМ
Джульетта, куртизанка Венеции	— народная артистка СССР МАРГАРИТА ВОЙТЕС народная артистка СССР АНУ КААЛЬ заслуженная артистка Эстонской ССР МАРЕ ЙЫГЕВА заслуженная артистка Эстонской ССР ХЕЛЬВИ РААМАТ ТИИУ РЕЙНАУ
Стелла, оперная при- мадонна	— АЙКИ ВИБУР ВАЙКЕ КИЙК

Спаланцани, ученый	— заслуженный артист Эстонской ССР КАЛЬЮ КАРАСК заслуженный артист Эстонской ССР ТИИТ ТРАЛЛА
Лютер, трактирщик Креспель, отец Антонии, скрипичный мастер	— народный артист Эстонской ССР, Лауреат Государственной премии СССР МАТИ ПАЛЬМ заслуженный артист Эстонской ССР УНО КРЕЭН
Андреас, слуга Стеллы Кошениль, слуга Спаланцани Франц, слуга Креспеля Питикиначчо, слуга Джульетты	— заслуженный артист Эстонской ССР ТИИТ ТРАЛЛА РОСТИСЛАВ ГУРЬЕВ АНТС КОЛЛО
Шлемиль, фаворит Джульетты	— заслуженный артист Эстонской ССР ВОЛЬДЕМАР КУСЛАП ХАНС МИЙЛЬБЕРГ ТАЙМО ТООМАСТ
Натанаэль	— ТИИТ АРУВЭЭ МАТИ КЫРТС ВЕЛЛО ЮРНА
Герман	— АРВО ЛАЙД ЯАН-ВИЛЛЕМ СИБУЛ
Мать Антонии	— народная артистка Эстонской ССР УРВЕ ТАУТС ЮЛЛЕ ТУНДЛА
Маленькая кукла	— ЭРИК ЯРВИ ЭЛАР ПЯРН
Студенты, гости и автоматы Спаланцани, гости Джульетты, курти- занки, слуги — оперный хор ГАТ «Эстония»	
Место действия в прологе и эпилоге — винный погреб Лютера Места действия в фантазии Гофмана: 1-я история — научный кабинет и балльный зал Спаланцани 2-я история — салон Антонии 3-я история — будуар Джульетты в Венеции	